

УДК 349.3
DOI: 10.31733/2078-3566-2020-1-270-275

Можечук Л. В. ©

ад'юнкнт

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПРАВОВА ПРИРОДА ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕНСІЙНИХ ПРАВОВІДНОСИН УКРАЇНИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ

Досліджено правову природу та специфіку пенсійних правовідносин в Україні в умовах проведення пенсійного реформування. Подано дефініцію таких понять, як «пенсійне забезпечення», «пенсія» та «пенсійні правовідносини». Виокремлено основні ознаки пенсійних правовідносин, зокрема акцентовано увагу на перерозподільному та соціально-аліментарному їх характері.

Розкрито специфічні особливості суб'єкта та об'єкта пенсійних правовідносин. Охарактеризовано правовий статус загальних та спеціальних суб'єктів. Визначено особливості пенсії, які відрізняють її від інших виплат соціального характеру.

Проаналізовано співвідношення понять «пенсійні правовідносини» та «правовідносини у сфері пенсійного забезпечення». Акцентовано увагу на напрямках реформування сфери пенсійного забезпечення України та здійснених заходах на першому етапі реформування.

Ключові слова: право на пенсійне забезпечення, пенсійне забезпечення, пенсія, пенсійні правовідносини, загальні та спеціальні суб'єкти пенсійних правовідносин, правовий статус, об'єкт пенсійних правовідносин, пенсійна реформа.

Постановка проблеми. Пенсійне забезпечення – це комплексне утворення у праві. Таке розуміння обумовлене різноманітністю і методів правового регулювання, і міжгалузевими компонентами. Йдеться про те, що пенсійне забезпечення носить інтегральний характер, і його ефективне функціонування можливе тільки за умови використання правових механізмів різних галузей права. Із викладеного вбачається, що правовідносини в пенсійному забезпеченні різноманітні, відповідно, носять різний функціональний характер, тобто виконують різні функції [1, с. 130]. Ураховуючи те, що в Україні здійснено ряд важливих заходів щодо реформування сфери пенсійного забезпечення, яке має на меті її осучаснення, сьогодні постає необхідність дослідити специфіку пенсійних правовідносин.

Аналіз публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми. Слід наголосити на тому, що пенсійне забезпечення та правовідносини у цій сфері були об'єктом наукових пошуків таких українських учених, як: Н. Б. Болотіна, Н. М. Хуторян, П. Д. Пилипенко, С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко, Г. І. Чанишева, В. М. Андріїв, О. В. Москаленко, С. М. Синчук, С. В. Вишневецька, О. В. Тищенко, М. І. Боднарук, М. І. Сирота, Я. І. Безугла, В. Я. Бурак, С. О. Сільченко, О. І. Кульчицька, Б. І. Сташків, О. Я. Орловський, В. М. Рошканюк, Н. П. Коробенко, А. А. Ширант, Т. В. Кравчук, Ж. А. Дробот, В. А. Рудик, Н. М. Стаховська, Я. В. Сімутіна, Г. В. Татаренко, В. В. Андріїв, І. Ю. Михайлова, А. М. Юшко, І. В. Оклей, А. В. Скоробагатко та ін. [6, с. 1-2].

Мета статті – дослідити правову природу та специфіку пенсійних правовідносин як об'єкта пенсійної реформи України.

Виклад основного матеріалу. Для України як соціальної, правової держави соціальна функція є однією з головних. Вона полягає в гарантуванні державою соціальної безпеки громадян, створення умов для повної реалізації прав на працю, достатній життєвий рівень; зняття й пом'якшення соціальних суперечностей за допомогою гуманної і справедливої соціальної політики. Зміст соціальної функції, зокрема, полягає в забезпеченні соціальних прав людини, серед яких основне місце займає право на соціальне забезпечення [2, с. 6]. Одна з організаційно-правових форм

© Можечук Л. В., 2020
luca.moshetschuk@ukr.net
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8368-7447>

реалізації права на соціальний захист – це пенсійне забезпечення, яке є ваговою складовою соціально орієнтованої держави [3, с. 7].

Право на пенсійне забезпечення – одне з основних соціальних прав людини, яке закріплене в Конституції України [4, с. 50]. Так, відповідно до ч. 1 ст. 46 Конституції України громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом [5].

Пенсійне забезпечення як структурний елемент галузі соціального забезпечення характеризується наявністю внутрішньої системи норм, що відображає предмет як сукупність суспільних відносин із пенсійного забезпечення, методу, значної спеціальної нормативної бази, принципів тощо [3, с. 7]. Основу предмета пенсійного забезпечення складають пенсійні правовідносини.

У науковій літературі спостерігається так званий плюралізм підходів науковців щодо дефініції поняття «пенсійні правовідносини». Так, В. М. Толкунова та Д. І. Рогаčov визначають пенсійні правовідносини як урегульовані нормами права соціального забезпечення відносини громадянина (родини) з органом соціального забезпечення, що виникають на основі рішення комісії з призначення пенсій, за яким громадянин (родина) має право регулярно у визначені терміни одержувати призначену пенсію у встановленому розмірі, а орган, відповідно, зобов'язаний її виплачувати [7]. Н. М. Стаховська пропонує розглядати пенсійні правовідносини як тривалі майнові правовідносини, що виникають з приводу надання престарілим та непрацездатним категорія громадян (сім'ям) у визначених законом страхових або інших випадках пенсійного забезпечення відповідними державними та недержавними органами за рахунок суспільних цільових (страхових) фондів [17, с. 105]. Науковці П. Д. Пилипенко та ін. розглядають пенсійні правовідносини в контексті їх подвійної природи: як соціально-забезпечувальні та соціально-страхові правовідносини [18, с. 131, с. 156].

М. М. Шумило, урахувавши правову, економічну, соціально-демографічну та морально-етичну складову, розглядає пенсійні правовідносини як урегульовані нормами пенсійного законодавства соціально-економічні відносини зі страхування, призначення та виплати уповноваженими суб'єктами правоздатним суб'єктам пенсії для реалізації останніми своїх прав і свобод та сприяння їхній соціальній захищеності, а у випадку спору – захисту останніх [6, с. 12-13].

Таким чином, проаналізувавши погляди науковців, пенсійні правовідносини будемо розглядати як урегульовані нормами пенсійного законодавства суспільні відносини, які виникають за наявності підстав, визначених законодавством, і передбачають отримання пенсії у встановленому розмірі.

Слід звернути увагу на розмежування понять «пенсійні правовідносини» та «правовідносини у сфері пенсійного забезпечення». Зазначені поняття необхідно розглядати крізь призму видового та родового понять, де пенсійні правовідносини (пенсійно-забезпечувальні) є одним, хоча й ключовим, елементом правовідносин у сфері пенсійного забезпечення [6, с. 12].

Пенсійні правовідносини за своєю правовою природою є складними суспільними відносинами, а тому варто зупинитися на таких їх ознаках: 1) вони існують лише за наявності норм пенсійного законодавства, отже, можна говорити про притаманність їм владно-імперативного характеру, що зумовлено максимальною регламентацією прав та обов'язків сторін, підстав їх виникнення, зміни та припинення [19, с. 82]; 2) існують протягом невизначеного терміну; 3) вони є майновими відносинами; 4) до них передбачено застосування принципу диференціації розмірів пенсій; 5) вони мають персоналізований характер (окрім пенсійного забезпечення в разі втрати годувальника), що передбачає надання пенсійного забезпечення конкретній фізичній особі [19, с. 82]; 6) воля учасників цих правовідносин проявляється не в підставах їх виникнення, оскільки підставами тут можуть слугувати юридичні факти, які ніяк не залежать від волі сторін, і не в змісті правовідносин як сукупності суб'єктивних прав та обов'язків, а в бажанні реалізувати і в реалізації цих прав та обов'язків [8, с. 186]; 7) їх реалізація забезпечується державою.

Серед особливостей пенсійних правовідносин потрібно також відзначити перерозподільний та соціально-аліментарний характер. Перерозподільний характер полягає в тому, що вони закріплюють економічні перерозподільні відносини щодо витрат відпові-

дних суспільних фондів споживання на задоволення життєво необхідних мінімальних потреб непрацездатних та деяких інших, визначених законодавством, верств населення. Слід зазначити, що не всі пенсійні правовідносини наділені рисою аліментарності. Матеріальне забезпечення громадян за принципом соціальної аліментарності здійснюється лише у системі державного соціального забезпечення за рахунок коштів бюджетів в об'язі, що не перевищує гарантованих державою соціальних стандартів [9].

Не можна оминати увагою ще одну особливість пенсійних правовідносин. Практично всім видам пенсійних правовідносин передують процедурні правовідносини із призначення конкретних видів пенсій. Їх головною метою є встановлення юридичних фактів, необхідних для функціонування пенсійних правовідносин. Тому можна сміливо називати процедурні правовідносини суміжними або допоміжними щодо пенсійних [19, с. 83].

Специфіка пенсійних правовідносин полягає в наявності спеціального суб'єктного складу та об'єкта. Об'єктом пенсійних правовідносин є пенсія. На думку О. Є. Буряченка, під пенсією слід розуміти певну частину заробітної плати працівників і службовців, відрховувану упродовж їхньої трудової діяльності добровільно або в обов'язковому порядку до Пенсійного фонду у формі страхових внесків на майбутні пенсійні виплати з настанням непрацездатності за віком, старості або інших випадків, передбаченим законом [11, с. 91]. І. С. Ярошенко визначає пенсії як регулярні грошові виплати, які отримують громадяни від держави та спеціальних фондів після досягнення встановленого віку, у разі інвалідності, втрати годувальника, за вислугу років [13]. Учений М. М. Шумило доводить, що пенсія перш за все є економічною категорією, сутність якої ґрунтується на економічних принципах [6, с. 12].

На законодавчому рівні поняття «пенсія» визначено як щомісячну виплату в солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, яку отримує застрахована особа в разі досягнення нею передбаченого Законом пенсійного віку чи визнання її особою з інвалідністю, або отримують члени її сім'ї у випадках, визначених Законом [10]. Доречно погодитися з думкою М. І. Дерев'янка щодо недосконалості визначення на законодавчому рівні цього поняття, оскільки, по-перше, дійсно, пенсії за способом акумуляції, перерозподілу коштів можуть бути не лише страхові, а й державні (пенсія за вислугу років певним категоріям працівників); по-друге, у деяких випадках пенсія носить одноразовий характер.

Серед ознак пенсії, які, у свою чергу, відрізняють її від інших виплат соціального характеру, слід виокремити: 1) її установлюють із настанням ситуацій, що дають на це право; 2) визначають з урахуванням величини й характеру трудового внеску працівника; 3) установлюють тільки у грошовій формі як частину відкладеної заробленої плати і виплачують конкретному громадянину; 4) призначають довічно й переглядають тоді, коли з'являються додаткові відомості про участь пенсіонера у трудовій діяльності [11, с. 92].

Ураховуючи характерні ознаки пенсії, можна зробити висновок про те, що пенсія – це індивідуалізована грошова виплата, яку призначають та виплачують конкретному суб'єкту в певній грошовій сумі, що залежить від суб'єктивних та об'єктивних чинників.

Слід наголосити на тому, що в Україні здійснено перші етапи реформування сфери пенсійного забезпечення. Так, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» від 03 жовтня 2017 року № 2148-VIII було визначено такі напрями пенсійного реформування: 1) осучаснення пенсій, тобто їх перерахунок відповідно до зростання середньої заробітної плати, з якої сплачуються внески; 2) установлення вимог щодо величини необхідного страхового стажу; 3) скасування особливих умов виходу на пенсію та оподаткування пенсій [12, с. 1225].

Крім цього, невід'ємною частиною пенсійної реформи є впровадження європейських стандартів функціонування органів Пенсійного фонду України, використання сучасних інформаційних та управлінських технологій, єдиних стандартів якості обслуговування громадян. Другим етапом реформування сфери пенсійного забезпечення є запровадження другого рівня пенсійної системи (загальнообов'язкового накопичувального страхування) та вдосконалення третього рівня системи пенсійного забезпечення (добровільного накопичувального страхування). Це дасть змогу диверсифікувати джерела пенсійного забезпечення людей і збільшить розмір пенсійних виплат [14].

Наступною особливістю пенсійних правовідносин є їх суб'єктний склад. У науковій літературі виокремлено дві категорії таких суб'єктів – загальні та спеціальні. Ана-

ліз норм чинного законодавства України у сфері пенсійного забезпечення дав змогу встановити, що до суб'єктів пенсійних правовідносин, з одного боку, належать фізичні особи (громадяни, іноземці та особи без громадянства), з другого – Пенсійний фонд України як державний орган із соціального захисту. Таким чином, суб'єктами, які отримують пенсії, є фізичні особи. Основу їх галузевого правового статусу становить право особи на пенсію, яке виникає на основі соціального ризику [15, с. 128].

Окрім загальних суб'єктів пенсійного забезпечення, є також спеціальні суб'єкти – фізичні особи, для яких отримання пенсійного забезпечення залежить від наявності спеціального правового статусу, виникнення якого пов'язано з наявністю відповідних юридичних фактів [15, с. 130]. О. І. Кульчицька спеціальним правовим статусом називає сукупність визначених спеціальними законами прав та обов'язків суб'єктів на пенсійне забезпечення, що виникають незалежно від наявності загального галузевого правового статусу на підставі обставин суспільно-історичного чи екологічного характеру або внаслідок визначення особливих заслуг особи перед державою [16, с. 14]. До категорії осіб, які мають спеціальний правовий статус, належать працівники освіти, особи, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, військовослужбовці та члени їх сімей, учасники бойових дій та інші. Порядок надання пенсійного забезпечення цим категоріям осіб регламентовано такими законами України: «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», «Про пенсії за особливі заслуги перед Україною», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про прокуратуру» та іншими.

Висновки. Отже, пенсійне забезпечення України – це передбачений законодавством вид матеріального забезпечення громадян, що надається за наявності підстав, визначених чинним законодавством України. Організаційно-правовою формою пенсійного забезпечення є пенсійні правовідносини, які дають йому можливість не лише існувати, а й функціонувати загалом. За своєю правовою природою пенсійні правовідносини є складними та характеризуються наявністю певних особливостей, зокрема спеціального суб'єкта та об'єкта. Пенсійні правовідносини на сьогодні зазнали значних змін, що пов'язано з проведенням першого етапу пенсійної реформи України.

Список використаних джерел

1. Шумило М. Правовідносини у пенсійному забезпеченні: функціональний аспект. *Публічне право*. 2014. № 3. С. 130-136.
2. Пенсійне забезпечення: підручник [для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / О. М. Ярошенко, С. М. Прилипко, А. М. Слюсар та ін.; за ред. О. М. Ярошенка. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2017. 308 с.
3. Пищуліна О., Коваль О., Бурлай Т. Фінансові, соціальні та правові аспекти пенсійної реформи в Україні. 2017. URL: <http://gazumkov.org.ua/uploads/article/2017-PENSII.pdf>. (дата звернення 01.02.2020).
4. Пенсійне забезпечення: навч. посіб. / І. А. Ветухова, Г. О. Яковлева, О. М. Ярошенко; за заг. ред. В. В. Жернакова. Харків, 2013. 230 с.
5. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення 01.02.2020).
6. Шумило М. М. Правовідносини у сфері пенсійного забезпечення в Україні: автореф. дис. ... д-ра юр. наук: 12.00.05. Одеса, 2016. 43 с.
7. Сирота І. М. Право пенсійного забезпечення в Україні: курс лекцій. Київ: Юрінком Інтер, 1998. 288 с.
8. Хуторян Н. М. Теоретичні проблеми визначення змісту пенсійних правовідносин. *Держава і право*. 2013. Вип. 61. С. 178-186.
9. Право соціального забезпечення: навч. посіб. / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, С. М. Синчук та ін.; за ред. П. Д. Пилипенка. Київ: Вид. дім «Ін Юре», 2006. 496 с.
10. Про загальнообов'язкове пенсійне страхування: Закон України від 09 липня 2003 р. № 1058-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1058-15> (дата звернення 01.02.2020).
11. Буряченко О. Є. Сутність поняття пенсійного забезпечення в науковому дискурсі. *Теорія та практика державного управління*. 2015. Вип. 2 (49). С. 90-97.
12. Ставерська Т. О., Шевчук І. Л. Етапи пенсійної реформи в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. № 13. С. 1221-1228.
13. Ярошенко І. С. Право соціального забезпечення: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2005. 232 с.
14. Урядовий портал URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/pensijna-reforma> (дата звернення 05.02.2020).
15. Бомбергер І. Л. Суб'єкти-одержувачі спеціальних пенсій за законодавством України.

16. Кульчицька О. І. Суб'єкти права соціального забезпечення України: дис... канд. юрид. наук : 12.00.05. Львів, 2007. 187 с.

17. Стаховська Н. М. Відносини у праві соціального забезпечення: дис... канд. юрид. наук: 12.00.05. Київ, 2000. 203 с.

18. Право соціального забезпечення: підручник для студ. вищ. навч. закл. / П. Д. Пилипенко, В. Я. Бурак, С. М. Синчук та ін.; за ред. П. Д. Пилипенка. 2-ге вид., прероб. і доп. Київ: Ін Юре, 2008. 504 с.

19. Орловський О. Я. Поняття та особливості пенсійних правовідносин. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2010. Вип. 538. Правознавство. С. 79-84.

Надійшла до редакції 28.02.2020

References

1. Shumylo, M. (2014) Pravovidnosyny u pensynomu zabezpechenni: funktsional'nyy aspekt [Legal relations in retirement provision: functional aspect]. *Publichne pravo*. № 3. S. 130-136. [in Ukr.]

2. Pensiynne zabezpechennya: pidruchnyk [Retirement security] [dlya stud. yuryd. spets. vyshch. navch. zakl.] / O. M. Yaroshenko, S. M. Prylypko, A. M. Slyusar ta in.; za red. O. M. Yaroshenka. 2-he vyd., prerobl. i dopov. Kharkiv: Pravo, 2017. 308 s. [in Ukr.]

3. Pyschulina O., Koval' O., Burlay T. Finansovi, sotsial'ni ta pravovi aspekty pensiynoyi reformy v Ukraini [Financial, social and legal aspects of pension reform in Ukraine]. 2017. URL: <http://razumkov.org.ua/uploads/article/2017-PENSII.pdf>. (data zvernennya 01.02.2020). [in Ukr.]

4. Pensiynne zabezpechennya [Retirement security]: navch. posib. / I. A. Vyetukhova, H. O. Yakovlyeva, O. M. Yaroshenko; za zah. red. V. V. Zhernakova. Kharkiv, 2013. 230 s. [in Ukr.]

5. Konstytutsiya Ukrainy [The Constitution of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr> (data zvernennya 01.02.2020). [in Ukr.]

6. Shumylo, M. M. (2016) Pravovidnosyny u sferi pensiynoho zabezpechennya v Ukraini [Legal relations in the field of pension provision in Ukraine]: avto-ref. dys. ... d-ra yur. nauk: 12.00.05. Odesa. 43 s. [in Ukr.]

7. Syrota, I. M. (1998) Pravo pensiynoho zabezpechennya v Ukraini [Pension law in Ukraine]: kurs lektsiy. Kyiv: Yurinkom Inter, 288 s. [in Ukr.]

8. Khutoryan N. M. Teoretychni problemy vyznachennya zmistu pensiynykh pravovidnosyn [Theoretical problems of determining the content of retirement relationships]. *Derzhava i pravo*. 2013. Vyp. 61. S. 178-186. [in Ukr.]

9. Pravo sotsial'noho zabezpechennya [Social Security Law]: navch. posib. / P. D. Pylypenko, V. YA. Burak, S. M. Synchuk ta in.; za red. P. D. Pylypenka. Kyiv: Vyd. dim «In Yure», 2006. 496 s. [in Ukr.]

10. Pro zahal'noobov'yazkove pensiynne strakhuvannya [On Compulsory Pension Insurance]: Zakon Ukrainy vid 09 lypnya 2003 r. № 1058-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1058-15> (data zvernennya 01.02.2020). [in Ukr.]

11. Buryachenko, O. Ye. (2015) Sutnist' ponyattya pensiynoho zabezpechennya v naukovomu dyskursi [The essence of the concept of retirement provision in scientific discourse]. *Teoriya ta praktyka derzhavnoho upravlinnya*. Vyp. 2 (49). S. 90-97. [in Ukr.]

12. Stavers'ka, T. O., Shevchuk, I. L. (2017) Etapy pensiynoyi reformy v Ukraini [Stages of pension reform in Ukraine]. *Ekonomika i suspil'stvo*. № 13. S. 1221-1228. [in Ukr.]

13. Yaroshenko, I. S. (2005) Pravo sotsial'noho zabezpechennya [Social Security Law]: navch. posib. Kyiv: KNEU. 232 s. [in Ukr.]

14. Uryadovyy portal [Government portal]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/pensijna-reforma> (data zvernennya 05.02.2020). [in Ukr.]

15. Bomberher, I. L. (2009) Sub'yekty-oderzhuvachi spetsial'nykh pensiy za zakonodavstvom Ukrainy [Subjects-recipients of special pensions under the legislation of Ukraine]. *Universytets'ki naukovi zapysky*. № 2 (30). S. 127-134. [in Ukr.]

16. Kul'chyts'ka, O. I. (2007) Sub'yekty prava sotsial'noho zabezpechennya Ukrainy [Actors of social security law of Ukraine]: dys... kand. yur. nauk: 12.00.05. L'viv. 187 s. [in Ukr.]

17. Stakhov's'ka, N. M. (2000) Vidnosyny u pravi sotsial'noho zabezpechennya [Relations in Social Security Law]: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.05. Kyiv, 203 s. [in Ukr.]

18. Pravo sotsial'noho zabezpechennya [Social Security Law]: pidruchnyk dlya stud. vyshch. navch. zakl. / P. D. Pylypenko, V. Ya. Burak, S. M. Synchuk ta in.; za red. P. D. Pylypenka. 2-he vyd., prerob. i dop. Kyiv: In Yure, 2008. 504 s. [in Ukr.]

19. Orlovs'kyy, O. Ya. (2010) Ponyattya ta osoblyvosti pensiynykh pravovidnosyn [Concepts and features of retirement relationships]. *Naukovyy visnyk Chernivets'koho universytetu*. Vyp. 538. Pravознавство. S. 79-84. [in Ukr.]

SUMMARY

Mozhechuk L.V. Legal nature and features of retirement legal relations of Ukraine in terms of reforming. The article deals with study of the legal nature and specifics of pension legal relations in Ukraine in the context of pension reform. In the scientific article the definition of such

concepts as «pension insurance», «pension» and «pension legal relations» is formed. The main features of pension legal relations are highlighted, in particular, the attention is paid to their redistributive and social-alimentary nature.

The specific features of the subjects and the object of the pension legal relationship are disclosed. In particular, the legal status of general and special pension legal entities is provided. The features of the pension that distinguish it from other payments of a social nature are identified.

The scientific article describes the relation between the concepts of «pension legal relations» and «legal relations in the field of pension provision». The attention is focused on the directions of reforming the sphere of pension provision of Ukraine and the measures taken at the first stage of reforming.

The definition of pension provision of Ukraine is given. This is the kind of material security provided for by the legislation, granted that there are grounds specified by the current legislation of Ukraine. The organization-legal form of pension provision is a pension legal relationship that enables it not only to exist, but to function as a whole. By their legal nature, retirement relationships are complex and characterized by the presence of certain features, including a special subject and an object. Pension law relations have undergone significant changes today due to the first stage of Ukraine's pension reform.

Keywords: *the right to pension, pension, pension, retirement relations, general and special subjects of pension legal relations, legal status, object of pension legal relations, pension reform.*

УДК 342.925

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-1-275-281

Осіпова О. О. ©

аспірант

(Сумський державний університет)

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ СПОРІВ ІЗ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Досліджено проблему точного визначення й закріплення в Кодексі адміністративного судочинства України системи та змісту окремих принципів цього виду судочинства, зокрема змагальності, диспозитивності, офіційного з'ясування обставин справи, верховенства права та інших. Також особливу увагу приділено особливостям реалізації вказаних принципів під час розгляду судом справ, пов'язаних із наданням адміністративних послуг. Обґрунтовано авторське визначення поняття принципу адміністративного судочинства та авторське бачення переліку й змісту принципів адміністративного судочинства в чинному Кодексі адміністративного судочинства України.

Ключові слова: *адміністративні послуги, верховенство права, принципи адміністративного судочинства.*

Постановка проблеми. Право на судовий захист від неправомірних дій, бездіяльності чи рішень органів публічної влади, посадових та службових осіб впливає з визнаних Україною норм міжнародного права та закріплено в ч. 2 ст. 55 Конституції України, яка проголошує, що кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [6]. Закон України «Про адміністративні послуги» №5203-VI від 6 вересня 2012 року започаткував новий для України правовий інститут адміністративних послуг у процесі адміністративно-правової реформи, орієнтованої на сучасні європейські та кращі світові стандарти, що регулюють взаємовідносини осіб приватного права з органами публічної влади. Ч. 2 ст. 19 зазначеного закону гарантує особі, яка звернулася за отриманням адміністративної послуги, право оскарження до суду в порядку, встановленому законом, дій або бездіяльності посадових осіб, уповноважених відповідно до закону надавати адміністративні послуги [7].

Як свідчить судова практика, серед спорів у сфері публічно-правових відносин

© Осіпова О. О.

lena-sumskaya82@outlook.com